

GALAC ÁDÁM (MA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Zoltán András

Szláv szavakra emlékeztető, ismeretlen eredetű szavaink

A magyar nyelv ismert etimológiájú tőszavainak közel 10 százalékaról kimutatták, hogy szláv eredetű. Ez igen sok, hiszen alig marad el bizonyítottan finnugor eredetű szavaink mögött, míg német és török jövevényszavaink aránya 5-5 százalék körül mozog. Ezek a szláv eredetű szavak nyelvhasználatunk minden színterén jelen vannak, szerves részét képezik a mai magyar nyelvnek (pl. *asztal*, *Karácsony*, *tiszta*, *szabad* stb.). Idegen eredetük javarészt nem tűnik fel, hangtanilag teljes mértékben asszimilálódtak, ha azonban összevetjük őket szláv párjukkal, egyértelművé válik a kapcsolat (pl. *széna* – *seno*, *dolog* – *dolg*). Ezenfelül vannak olyan – ZOLTÁN ANDRÁS szavaival élve –, „lappangó szláv jövevényszavaink” (ZOLTÁN 2005), amelyek szláv eredete közel sem ilyen egyértelmű, egy komolyabb vizsgálat mégis ennek elfogadására vezethet minket. Előadásomban néhány ilyen problematikusabb esetet szeretnék bemutatni, tehát olyan szavakat, amelyek eredete a magyar etimológiai szótárakban (TESz., ESz.), valamint KNIEZSA ISTVÁN alpművében nincs tisztázva, de mégis érvelhetünk szláv eredetük mellett.

Felhasznált irodalom:

ZOLTÁN ANDRÁS 2005. „Lappangó” szláv eredetű szavaink: *szid*, *szégyen*. In: ZOLTÁN ANDRÁS, *Szavak, szólamok, szövegek*. Lucidus Kiadó, Budapest. 65–73.

HAVASI ZSUZSANNA (MA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Sárosi Zsófia

Ki is a vádlott? – A házaspárok elleni boszorkányperekről

Boszorkánysággal az esetek túlnyomó többségében nőket vádoltak, de akadnak olyan perek, amelyeket férfiak, sőt, olyanok is, amelyeket házaspárok ellen folytattak le. Az ilyen dokumentumok kínálkoznak a genderszempontú elemzésre, mivel egy férfit és egy nőt megegyező körülmények között vádolnak. Összevethető tehát a férfiak és a nők boszorkányként való reprezentációja, de megjelenik a két tényezőből kirajzolódó többletelem is: a házaspár boszorkányként való bemutatása.

Előadásomban a házaspárok elleni boszorkányperekből olyan csomópontokat emelek ki történeti szociopragmatikai keretben, amelyek azt mutatják be,

hogy a párokat összekapcsolva kezelik a boszorkányság vádját érintő kérdésekben. A tanúk narratíváit a közösség értelmezése szerinti bűnösséget megkonstruáló elemek középpontba állításával elemzem. Olyan kérdések merülnek fel a vizsgálódásban, mint például lehetséges-e hogy a tárgyalótermi diskurzus témájának alapvetően a férfiakat tekintették a középmagyar korban, vagy pedig a boszorkányság mint hatalom milyen eltéréseket irányít a megszokotthoz képest az említésekben, megszólításokban.

HORVÁTH BRIGITTA (MA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Vargha Fruzsina Sára

„Szólalj meg, s megmondom, ki vagy!” – Tarany település dialektológiai vizsgálata

Előadásom fő témáját a dél-dunántúli nyelvjáráshoz tartozó, Somogy megye délnyugati területén fekvő Tarany község néhány jellemző nyelvjárási sajátossága adja: az *ö*-zés, *l*-ezés, illetve a *u* zöngésítő hatása. A település nem volt nyelvatlasz-kutatópont, így a nyelvhasználatának vizsgálatával korábban még nem foglalkoztak. Tarany földrajzi elhelyezkedése kedvez a régiségeknek, a hagyományok megtartásának, így kiváló terep a nyelvjárási jelenségek vizsgálatához. Az említett hangtani jelenségeket az életkor és a nem függvényében elemzem kutatásom során. Arra a kérdésre keresem a választ, hogy mennyire befolyásoló tényező a kor a nyelvjárási beszédben, illetve van-e különbség a nemeket figyelembe véve a nyelvjárás használatában ezen a településen. Hipotéziseim a következők: kimutatható az életkor szerinti nyelvhasználati különbség, elsősorban az idősek nyelvhasználatában érvényesül a nyelvjárásiasság; a férfiak jobban ragaszkodnak a területi nyelvváltozathoz.

Kutatásomat 2014 októberében végeztem Tarany településen 6 adatközlő hozzájárulásával. Az aktív gyűjtést szociolingvisztikai interjúra, spontán beszélgetésre alapoztam, melyben két tizenéves, két középkorú és két idősebb helyi lakos volt a segítségemre; a nemeket tekintve minden korosztályból egy nő, illetve egy férfi. A hanganyagot ezt követően az említett három nyelvi változóra fókuszálva dolgoztam fel.